

Yrkes högskolan

RAPPORT 2022

Områdesanalys: Vård och omsorg om äldre

PUBLICERAD: 2022-04-25

UPPDATERAD: –

ISBN: 978-91-89163-58-4

DNR: MYH 2022/3770

Myndigheten för yrkes högskolan

Innehåll

Inledning	2
Innehåll.....	3
Yrkehögskolans utbildningsinriktningar.....	3
Avstämningar.....	3
Yrkehögskolans statistik.....	4
Bedömning av platsernas utveckling.....	4
Vård och omsorg om äldre	5
Utfall ansökan 2021.....	6
Resultat från genomförda utbildningar.....	7
Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt.....	9
Regionalt utbud och regional efterfrågan.....	9
Bedömning för beviljande av nya platser 2022 och på 3–5 års sikt.....	11
Definitioner	12

Inledning

Detta är en prototyp till en helt ny typ av analysunderlag för hur myndigheten ser på utvecklingen av utbildningsplatser i programmen inom en viss inriktning, eller en gruppering av inriktningar som har en koppling till varandra.

I underlaget presenteras statistik avseende pågående och beviljade utbildningsplatser, resultat för en utbildningsinriktning, eller en gruppering av utbildningsinriktningar, samt information om efterfrågan. Varje presentation avslutas med en bedömning av hur myndigheten ser på utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss inriktning de kommande 3–5 åren och hur många platser som kan beviljas i kommande ansökan.

Bedömningen bygger på en avvägning av vad som är rimligt att bevilja utifrån en rad faktorer, där de kanske tre främsta är:

1. det ekonomiska utrymme som myndigheten beräknar ha för att bevilja statsbidrag och särskilda medel för programmen,
2. dimensionering av redan beviljade platser och pågående utbildningar samt
3. efterfrågan på kompetens.

Det bör understrykas, att det kan föreligga skillnader gentemot bedömningen och den efterfrågan på kompetens som finns. Myndigheten har begränsade medel och en mängd prioriteringar måste göras mellan samtliga utbildningsinriktningar. Det kan innebära att efterfrågan inte kan matchas med motsvarande antal utbildningsplatser. Andra faktorer kan också påverka och som leder till att det inte är rimligt att genomföra en ökning av en utbildningsinriktning.

Enligt Förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan ska myndigheten analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan. Syftet är att säkerställa en korrekt dimensionering och prioritering av antalet utbildningsplatser utifrån arbetsmarknadens behov och de resurser myndigheten tilldelas.

Målsättningen med underlaget är att det ska bidra till ökad transparens och tydlighet. Det kan på sikt bli ett heltäckande underlag utifrån alla de utbildningsinriktningar som finns inom yrkeshögskolan och som kan stämmas av med relevanta externa aktörer så som bran-

scher och regioner och uppdateras på en årlig basis eller vid behov. Underlaget kan både hänvisas till inför det att en ansökan öppnar och vid bedömning och kan förhoppningsvis bidra till att skapa en röd tråd från den enskilda ansökan till myndighetens beslut.

En fullödig version beräknas vara klar till våren 2023. Denna prototyp ska nu testas och utvärderas. Därefter kan nya avsnitt komma att publiceras löpande under året.

Innehåll

Utbildningsinriktningarna är samlade i olika grupper för att visa vilka utbildningsinriktningar som finns inom ett visst område. Varje avsnitt innehåller följande information:

- utfall från föregående års ansökan,
- tabell över utbildningsinriktningarnas platser med slutår,
- resultat från genomförda utbildningar,
- beskrivning av efterfrågan på 3–5 års sikt,
- regionalt utbud och regional efterfrågan samt
- bedömning av nya platser med avslut per år.

Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar

Det finns drygt 200 utbildningsinriktningar i yrkeshögskolan. Till varje utbildningsinriktning hör en SUN-kod som myndigheten har tagit fram genom att utgå från Svensk Utbildningsnomenklatur (SUN). All statistik som presenteras är uppbyggd efter detta system.

Varje utbildningsinriktning leder till en yrkesroll eller flera näraliggande yrkesroller. Men ungefär en fjärdedel av koderna är kategoriserade som "övriga" utbildningsinriktningar. Dessa övriga SUN-koder kan innehålla både specifika utbildningar för vilka det av någon anledning saknas en dedikerad inriktning, eller mer obestämbara utbildningar som inte passar in i några av de andra SUN-koderna.

Antalet utbildningsinriktningar kan förändras över tid. Myndigheten kan ta bort eller lägga till SUN-koder beroende på utvecklingen på arbetsmarknaden.

Avstämningar

I framtagandet av denna prototyp har avstämningar skett med olika berörda branscher eller andra relevanta aktörer som kan ge en samlad bild av efterfrågan på kompetens. Målsättningen är att också kunna stämma av med regionalt utvecklingsansvariga (RUA) runt om i landet inför lansering av en fullödig version ansökan 2023.

Yrkeshögskolans statistik

Det finns en hel del statistik om yrkeshögskolan att tillgå och för den som vill veta mer hänvisas till myh.se och scb.se.

Här presenteras endast en begränsad del. Det statistiska underlag som tas upp är.

1. statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser per utbildningsinriktning
2. examensgrad från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
3. andel i arbete från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
4. arbetets överensstämmelse med utbildningen, per utbildningsinriktning samt
5. outnyttjade platser per utbildningsinriktning

Statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser utgör en grund för dimensionering av nya utbildningsplatser. Det som är särskilt relevant att visa i detta sammanhang är statistik över platser per slutår, för att illustrera vilket utflöde av kompetens som utbildningarna kan bidra med per år om alla beviljade platser utnyttjas.

Genom statistiken fås också uppgift om var i landet beviljade utbildningar är placerade. Utbildningar inom yrkeshögskolan ska ha en utifrån arbetslivet lämplig regional placering och den regionala efterfrågan är en viktig aspekt vid beviljandet av nya platser.

Examensgrad, andel i arbete, arbetets överensstämmelse med utbildningen samt outnyttjade platser är alla olika sätt att mäta utbildningarnas resultat per utbildningsinriktning på.

Bedömning av platsernas utveckling

Det nya underlaget avslutas med en bedömning av hur antalet platser per utbildningsinriktning kommer att utvecklas på 3–5 års sikt och hur många platser som kan beviljas i kommande ansökan.

Bedömningen är inte ett facit över hur det kommer att bli. Antalet platser kan komma att bli lägre eller högre än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer så som bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan alla utbildningsinriktningar.

Vård och omsorg om äldre

Avsnittet omfattar följande utbildningsinriktningar:

Omsorgspedagog inom äldreomsorg

SUN-KOD
723ra

Vidareutbildning för undersköterskor – äldreomsorg

SUN-KOD
723rb

Utfall ansökan 2021

Utbildningsinriktningar	Ansökningar	Beviljade ansökningar
Omsorgspedagogik inom äldreomsorg	1	1
Undersköterskor – äldreomsorg	27	13

Källa: MYH.

Pågående och beslutade platser med slutår 2022–2027. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Utbildningsinriktningar	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Omsorgspedagog inom äldreomsorg	20	20	20	20	20	
Vidareutbildningar för undersköterskor – äldreomsorg	625	966	725	518	348	

Källa: MYH.

Platser som beviljas efter ansökan 2022 påverkar slutåren 2025 och framåt. Detta beroende på utbildningarnas längd, cirka 200 yrkeshögskolepoäng, och att studietakten är 50 procent. Antalet platser 2023 är avsevärt mycket högre än övriga år. Det beror på att i maj 2021 mottog myndigheten en ändring i regleringsbrevet som angav att myndigheten skulle göra det möjligt för fler undersköterskor att utbilda sig till specialistundersköterska med inriktning mot äldreomsorg och demensvård. Det resulterade i 281 extra utbildningsplatser med avslut 2023 samt 5 YH-flex-platser.

Nya platser kan fyllas på vid varje ansökningstillfälle och på så vis byggs utflödet på framåt.

Resultat från genomförda utbildningar

Examensgraden de tre senaste slutåren

Utbildningsinriktningar	2018	2019	2020
Omsorgspedagog inom äldreomsorg	..	..	..
Vidareutbildningar för undersköterskor – äldreomsorg	64 %	69 %	65 %
Totalt för yrkeshögskolan	73 %	71 %	72 %

Källa: SCB.

Avslutade utbildningar till omsorgspedagog inom äldreomsorg saknas för de redovisade åren.

Andel i arbete och arbetets överensstämmelse med utbildningen helt eller till största delen året efter examen (avser examinerade 2020)

Utbildningsinriktningar	Andel i arbete	Överensstämmelse	
		Helt eller till största delen	Till viss del
Omsorgspedagogik inom äldreomsorg	–	–	–
Vidareutbildningar för undersköterskor – äldreomsorg	97 ± 2	39 ± 6	44 ± 6
Totalt för yrkeshögskolan	89 ± 1	65 ± 1	22 ± 1

Angivet med 95 procents konfidensintervall. Källa: MYH.

Andel utnyttjade platser per startår

Utbildningsinriktningar	2019	2020	2021
Omsorgspedagogik inom äldreomsorg	–	0 %	5 %
Vidareutbildningar för undersköterskor – äldreomsorg	17 %	19 %	13 %
Totalt för yrkeshögskolan	14 %	9 %	9 %

Källa: MYH.

Reflektion över resultat från genomförda utbildningar

Tillgången till data för uppföljning är begränsad och finns i huvudsak för inriktningen vidareutbildningar för undersköterskor – äldreomsorg. Examensgraden för den inriktningen är lägre än genomsnittet för yrkeshögskolan som helhet (72 procent). Dock är andel i arbete hög, 97 procent ett år efter examen. Samtidigt ligger det i sakens natur eftersom de studerande normalt sett går denna utbildning för att vidareutveckla sig i sitt befintliga yrke.

Överensstämmelsen är relativt låg, endast 39 procent uppger att deras arbete stämmer helt eller till största delen med utbildningen. Denna observation stämmer samtidigt ganska väl med att landets kommuner kommit olika långt i sitt arbete med att skapa en tydlig roll för vidareutbildade undersköterskor inom demens och åldrande.

Andelen utnyttjade platser är högre än genomsnittet för yrkeshögskolan som helhet för vidareutbildningar för undersköterskor – äldreomsorg. En orsak kan vara att det varit svårt för anställda inom äldreomsorgen att få möjlighet att vidareutbilda sig då trycket på vården och omsorgen om äldre varit högt, inte minst på grund av pandemin. Det har även varit mycket svårt att hitta vikarier. Detta kan dock inte förklara de 17 procenten utnyttjade platser vid start 2019. Ytterligare en orsak till antalet utnyttjade platser kan vara att tillgången på platser ökats under senare år för att bidra till utvecklingen av vård och omsorg om äldre. Mellan 2018 och 2019 ökade antalet beviljade platser med 154 och det kan vara en bidragande orsak. Om inte verksamheterna haft möjlighet att utnyttja detta fullt ut kan det leda till att fler platser inte utnyttjas.

Slutsats

Resultatet från genomförda utbildningar kan tolkas som att verksamheterna har en bit kvar i sitt arbete med att ta tillvara den kompetens som de vidareutbildade undersköterskorna inom äldreomsorgen har. Detta stämmer också med den omvärldsbild myndighetens branschkontakter givit. Kompetensen behövs men slutsatsen blir att utbudet av utbildningsplatser inte bör ökas för snabbt.

Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt

Både antalet och andelen äldre människor i samhället ökar. Det innebär ett ökat behov av kompetens och resurser vad gäller vård och omsorg om äldre. Ökande antal personer i hög ålder innebär också att förekomsten av multisjukdom ökar vilket kräver allt högre kompetens hos personal inom äldreomsorgen.

Med anledning av detta görs satsningar på att utveckla vård och omsorg om äldre runt om i landet. Även arbetet med hälsofrämjande åtgärder ökar. Allt detta leder till stora behov av mer personal och högre kompetens. I den senaste enkätundersökningen från Sveriges kommuner och regioner (SKR) framgår det tydligt att det finns stora kompetensbehov inom området. Det är främst inom kommunerna som denna verksamhet bedrivs och 69 procent av de svarande kommunerna anger att antalet specialistundersköterskor kommer att öka på tre års sikt. De allra mest efterfrågade inriktningarna är demens (91 procent) och äldrevård (78 procent).

Kommunerna ser tydligt vikten av yrkesrollen, även om arbetet med att finna dess plats och roll i verksamheten har kommit olika långt i olika delar av landet. Arbetsätt och organisering behöver sätta sig och utvecklas parallellt med andra faktorer som till exempel välfärdsteknik. De som utbildat sig inom yrkesrollen har en kvalitetshöjande funktion genom att de kan stötta både kollegor och brukare och anhöriga med sin nya kompetens. Vidareutbildningen bidrar även till att göra yrkesområdet mer attraktivt genom att ge en tydligare karriärväg.

Frågan är dock hur mycket kompetensutveckling verksamheterna klarar av samtidigt. Reglering av undersköterskeyrket införs första juli 2023 och i samband med det kommer många behöva validera och eventuellt komplettera sin kompetens. De närmaste åren blir det sannolikt stort fokus på att få detta på plats och arbetsgivarna kommer antagligen att rikta insatserna mot den grundläggande kompetensutvecklingen först. Därför bör inte utbudet av vidareutbildning för undersköterskor mot äldreomsorg öka alltför snabbt eller alltför mycket.

Regionalt utbud och regional efterfrågan

Antal utbildningsplatser per region/län och slutår för utbildningar till omsorgspedagog inom äldreomsorg. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser med slutår per län	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Västra Götaland	20	20	20	20	20	

Källa: MYH.

Antal utbildningsplatser per region/län och slutår för vidareutbildningar för undersköterskor – äldreomsorg. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser med slutår per län	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Blekinge	32	42	32			
Jönköping		35	35	35		
Kalmar	25					
Norrbottn		40	35			
Skåne	60	106	32	62	32	
Stockholm	65	95	65	65	65	
Södermanland	35	35	35			
Uppsala	50	70	35	35	35	
Värmland	20	50	25	25		
Västerbotten	25	35	25	25		
Västernorrland	28	28	28	28	28	
Västmanland	25	0	50	50	25	
Västra Götaland	100	160	133	98	98	
Örebro	20	40	35	35	35	
Östergötland		50	30			
Jönköping, Kalmar*		30	30	30		
Gotland, Södermanland*	35	55	35			
Uppsala, Västerbotten*	35	55	35			
Kalmar, Stockholm*	35	40	30	30	30	
Norrbottn, Västerbotten*	35					

* Uppgifterna bygger på vilka kommuner som uppgetts i ansökan. Det är inte säkert att utbildningen genomförs i samtliga av dessa. Källa: MYH.

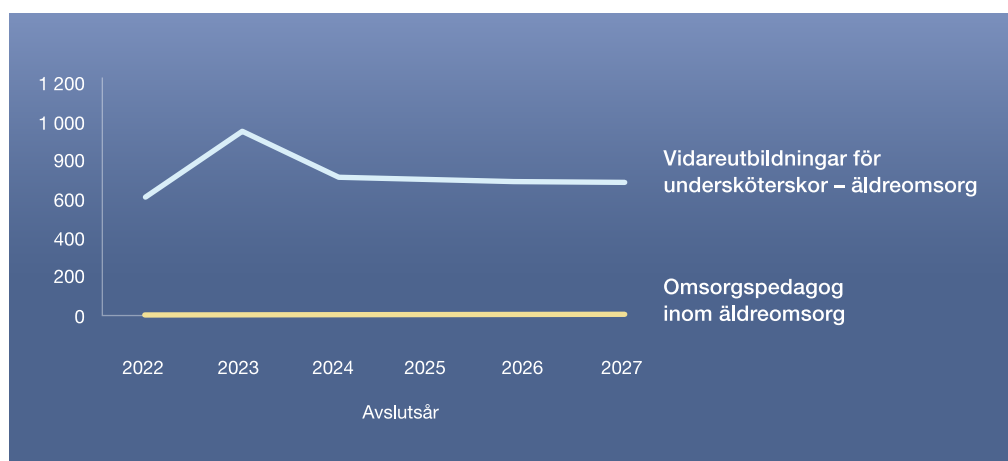
Totalt finns det utbildningsplatser i 16 av landets 21 regioner.

De flesta av utbildningarna går på distans vilket gör det möjligt att både arbeta och bedriva studier. Myndigheten gör bedömningen att utbildningarna bör ha en så god regional spridning som möjligt eftersom kompetensen behövs i hela landet. 14 av landets regioner

lyfter särskilt behoven inom äldreomsorgen i den information de ger till myndigheten. Av dessa saknar i dagsläget regionerna Dalarna, Gävleborg, Halland, Jämtland-Härjedalen samt Kronoberg vidareutbildning för undersköterskor inom äldreomsorg. Flera av regionerna framhåller att det pågår utveckling inom äldreomsorgen och att det ännu inte är helt klart vilka kompetensbehov som behöver tillgodoses via yrkeshögskolan.

Bedömning för beviljande av nya platser 2022 och på 3–5 års sikt

Myndigheten bedömer att platser med slutår kommer att utvecklas enligt följande för perioden 2022-2027:

Bedömningen bygger på att 200 platser för vidareutbildningar för undersköterskor – äldreomsorg beviljas för start 2023. En nivå på cirka 700 platser som avslutas per år bedöms vara lämpligt de närmaste åren.

Inom inriktningen omsorgspedagog inom äldreomsorg finns endast en utbildning idag, Aktiveringspedagog inriktning äldre/rehabilitering. Myndigheten gör bedömningen att den kompetensen kan komma att efterfrågas mer i framtiden som ett led i det hälsofrämjande arbetet. I nuläget ligger dock nuvarande nivå kvar.

Bedömningen bygger på att följande volymer beviljas i ansökan 2022

Utbildningsinriktningar	Platser (cirka)
Omsorgspedagog inom äldreomsorg	0 platser för start 2023
Vidareutbildning för undersköterskor – äldreomsorg	200 platser för start 2023

DEFINITIONER

Andel i arbete	<p>De examinerades sysselsättning följs upp årligen via en enkät. Det huvudsakliga syftet är att ta reda på hur stor andel av de examinerade som har ett arbete året efter examen och hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen.</p> <p>Andel i arbete avser examinerade som har uppgett att de har arbete året efter sin examen. Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.</p>
Arbetets överensstämmelse med utbildningen, helt eller till största delen	<p>Arbetets överensstämmelse med utbildningen, för examinerade som uppgett att de har ett arbete året efter sin examen, mäter hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen enligt tre indelningar: Helt eller till största delen, till viss del eller inte alls. I detta material har endast resultatet för helt eller till största delen använts.</p> <p>Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.</p>
Examensgrad	<p>Statistiska centralbyrån (SCB) är ansvarig för officiell statistik om yrkeshögskolan. Den officiella statistiken innehåller bland annat statistik om examinerade och examensgrad.</p> <p>Examensgrad beräknas som andel examinerade av antagna som bedrivit studier på utbildningar som ger examen.</p> <p>Examinerade avser antagna som har uppfyllt alla villkor för examen. Examinerade hänförs till det slutår som en utbildningsomgång har.</p> <p>För examinerade finns en eftersläpning i statistiken på grund av sena kompletteringar. Uppgifter för det senaste referensåret redovisas därför i november.</p>
Konfidensintervall	<p>Eftersom svarsbortfall föreligger är statistiken behäftad med viss osäkerhet. De redovisade procenttalen är därför skattningar med ett 95-procentigt konfidensintervall, vilket innebär att det sanna värdet ligger inom ett visst intervall med 95 procents säkerhet. Intervallet skrivs ut bredvid punktskattningen (andelen) med symbolen $\pm$, till exempel 90 ± 2. Det betyder att det sanna värdet, med 95 procents säkerhet ligger mellan 88 och 92 procent (SCB).</p>
Outnyttjade platser	<p>Outnyttjade platser avser summan av inställda platser och outnyttjade platser tre veckor efter start på varje enskild utbildningsomgång.</p>
SUN-inriktningar	<p>Svensk utbildningsnomenklatur (SUN) är en klassificering av utbildningar som SCB ansvarar för. Den är en standard för klassificering av enskilda utbildningar samtidigt som den utgör ett system för aggregering av utbildningar till större grupper. Varje utbildning grupperas efter SUN-inriktning. Den mest aggregerade nivån är en position (en siffra). Den mest detaljerade nivån är fyra positioner (tre siffror och en bokstav).</p> <p>Myndigheten för yrkeshögskolan behöver dock kunna gruppera utbildningarna efter en mer detaljerad indelning än den officiella. Därför har myndigheten gjort en egen utvidgning av SUN genom att skapa en femte position bestående av ytterligare en bokstav. Syftet med den lokala utvidgningen är att komma närmare yrken och yrkesroller.</p>

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan
Box 145, 721 05 Västerås, Sweden
www.myh.se